

Sygn. akt V U 490/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 sierpnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Nowakowska

Protokolant: st.sekr.sądowy Justyna Dzikowska

po rozpoznaniu w dniu 11 sierpnia 2021 r. w Kaliszu

na posiedzeniu niejawnym

odwołania J. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 30 marca 2021r. Nr (...), (...), (...)

w sprawie J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o zwrot różnicy nienależnie pobranego świadczenia

Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 30 marca 2021 r. znak (...), (...), (...)

w ten sposób, że ustala, iż J. B. nie jest zobowiązany do zwrotu różnicy pobranego świadczenia postojowego za czerwiec 2020r., listopad 2020r. i grudzień 2020r. w kwotach określonych w decyzji.

SSO Ewa Nowakowska

Sygn. akt VU 490/21

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30.03.2021r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. zobowiązał J. B. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia postojowego za czerwiec 2020r., listopad 2020r. i grudzień 2020r. w kwocie po 497,60 zł za każdy z tych miesięcy wraz z odsetkami za opóźnienie, gdyż po korekcie wniosku dokonanej przez płatnika (...) sp.z o.o. przychód z umowy zlecenia w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku czyli w kwietniu 2020r. wynosił kwotę 889,74zł, a nie jak pierwotnie przyjęto 1582,40zł. Przychód okazał się niższy od kwoty 1300zł i nie przysługuje świadczenie w kwocie 2080zł - jak wypłacano, ale w kwocie 1582,40 zł (wynikającej z umowy) i różnica za każdy z miesięcy za jakie dokonano wypłaty wynosi po 497,60zł.

Odwołanie od tej decyzji wniósł do Sądu J. B. domagając się jej zmiany i ustalenia, że nie jest zobowiązany do zwrotu dochodzonej kwoty. Podniósł, że wniosek o świadczenie postojowe złożył zgodnie z procedurą przewidzianą w ustawie covidowej za pośrednictwem płatnika, a nastąpiło to w kwietniu 2020r. i od tej chwili nie miał wpływu na dalszy bieg

sprawy, zatem a nie może ponosić konsekwencji za opóźnienie w złożeniu przez niego wniosku do organu rentowego, co wynikało zresztą z nadmiaru pracy obciążającej płatnika z uwagi na bardzo dużą ilość zleceniobiorców.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd ustalił i zważył co następuje.

J. B., student urodzony w dniu (...), związany był ze spółką (...) Sp. z o.o. we W. umowami zlecenia od 13.01.2019r. Umowy zawierane były na okresu 3 miesięczne. Dotyczyły czynności zleconych w ramach restauracji /kawiarni prowadzonych przez zleceniodawcę. Ostatnia z umów zawartych przed pandemią COVID19 dotyczy okresu od 13/03/2020r. do 12/06/2020r. Wynagrodzenie zależne było od ilości wypracowanych godzin. I tak wynosiło: we wrześniu 2019r. kwotę 2008,85 zł, w październiku 2019r.: 1859,54zł, w listopadzie 2019r.: 1079,07zł, w grudniu 2019r.: 1053,62zł, w styczniu 2020r.: 773,92zł, w lutym 2020: 1469,92zł, w marcu 2020r. 1573,73zł.

(dowód umowy zlecenia i wydruki przelewów bankowych k 21-33)

Poza sporem w niniejszej sprawie jest, że organ rentowy wypłacił odwołującemu się świadczenia postojowe na podstawie jego wniosku złożonego za pośrednictwem płatnika składek (...) Sp z o.o., w którym płatnik wskazał miesięczny przychód osiągnięty w marcu 2020r. w kwocie 1582,40zł.

Wniosek wypełniony był przez płatnika 30.04.2020r. ale złożony w ZUS został dopiero w dniu 22.05.2020r.

Wcześniej odwołujący się złożył wniosek do płatnika na wewnętrznym druku. w dniu 17.04.2020r. W dniu 20.04.2020r. wniosek został mailowo przesłany przez bezpośredniego przełożonego do dalszego opracowania. Opóźnienie w przekazaniu wniosku do organu rentowego wynikało z faktu, że płatnik miał do przygotowania około 4000 podobnych wniosków, a ich przekazywanie przypadło na okres wprowadzenia pierwszych obostrzeń w związku z pandemią i ograniczeń w funkcjonowaniu niemal wszystkich podmiotów gospodarczych. W opracowaniu wniosków o świadczenia postojowe (...) sp z o.o korzystała z pomocy firmy zewnętrznej, która ze względów bezpieczeństwa nie funkcjonowała w pełni, a w ograniczonej liczbie osób. Do wypełnienia wniosków potrzebne były dane występujące tylko w formie papierowej, w archiwum, do którego dostęp był ograniczony.

Dowód – wniosek k 47, wyjaśnienie (...) Sp z o.o z dnia 14.07.2021r. k45)

Korekta danych o zarobkach została dokonana przez płatnika na żądanie ZUS, który pismem z 30.10.2020r. zwrócił się o podanie przychodów co do 3840 zleceniobiorców płatnika z miesiąca poprzedzającego miesiąc złożenia przez niego wniosku w organie rentowym, a nie z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku u płatnika, przy czym (...) Sp. z o.o. w odpowiedzi początkowo oponował przeciw takiej interpretacji przepisów (k 38 -39).

Poza sporem jest, że przychody z umowy cywilnoprawnej w marcu 2020r. czyli w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku przez zleceniobiorcę u płatnika wynosiły 1582,40zł, natomiast w kwietniu, czyli miesiącu poprzedzającym przekazanie jego wniosku do ZUS tylko 889,74zł.

W myśl art. 15zq ust.1 pkt.2 i ust.3 ustawy z dnia 02.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 374 ze zm.) świadczenie postojowe przysługuje osobom zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej m.in. będącym obywatelami Rzeczypospolitej, jeżeli w następstwie wystąpienia COVID-19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności gospodarczej, odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którym została zawarta umowa cywilnoprawna.

Stosownie do ust.5 -co do osoby wykonującej umowę cywilnoprawna świadczenie postojowe przysługuje jeżeli:

1) umowa cywilnoprawna została zawarta przed dniem. 1.04.2020r.

2) przychód z umowy cywilnoprawnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe nie był wyższy od 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłoszonego przez Prezesa GUS na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z FUS, obowiązującego na dzień złożenia wniosku.

3) nie podlega ubezpieczeniom społecznym emerytalno-rentowym z innego tytułu.

Świadczenie postojowe przysługuje w wysokości 80% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę obowiązującego w 2020r. Świadczenie postojowe może być przyznane maksymalnie trzykrotnie w okresie pandemii, o ile są spełnione wspomniane wcześniej warunki, przy czym może być przyznane również w formie kontynuacji świadczenia gdy sytuacja nie poprawiła się po przyznaniu pierwszego świadczenia. Odbywa się to wyłącznie na wniosek.

Zgodnie z art.15 zs. ust.2 w przypadku osoby wykonującej umowę cywilnoprawną ustalenie prawa do świadczenia postojowego następowało początkowo na wniosek składany za pośrednictwem zleceniodawcy lub zamawiającego, ale od dnia 24 lipca 2020r. zleceniobiorcy mogą składać wnioski samodzielnie.

W rozpatrywanej sprawie skoro świadczenia uznane za nienależnie pobrane wypłacone były na podstawie powyższej ustawy tzw. covidowej to i zwrot nienależnie pobranych świadczeń odbywa się na zasadach określonych w tej ustawie.

Zgodnie z art. 15zx ust.1 tej ustawy osoba, która nienależnie pobrała świadczenie postojowe jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Stosownie do ust 2 tego przepisu za nienależnie pobrane świadczenia uważa świadczenia:

1) przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych oświadczeń lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie lub odpowiednio zleceniodawcę lub zamawiającego,

2) wypłacone osobie innej niż uprawniona,

3) wypłacone w kwocie wyższej niż należna.

Jak wynika z treści ust.3a tego przepisu jeżeli wypłata świadczenia postojowego osobie innej niż uprawniona lub w kwocie wyższej niż należna nastąpiła z przyczyn leżących po stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, nie nalicza się odsetek, o których mowa w ust.1.

W myśl ust 8 do nienależnie pobranego świadczenia postojowego stosuje się odpowiednio art.84 ust 8-8e ustawy z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (co dotyczy warunków odstąpienia od żądania zwrotu, rozłożenia na raty itp.)

W niniejszej sprawie ocenie Sądu nie doszło wcale do pobrania nienależnego świadczenia.

Co prawda ustawa „covidowa” w art.15 zs.ust.2 wprowadziła pierwotnie regulację, że w przypadku osób wykonujących umowę cywilnoprawną wniosek o świadczenie postojowe wniosek składany jest za pośrednictwem odpowiednio zleceniodawcy lub zamawiającego, ale następnie dostrzeżono wady tego rozwiązania i zmieniono je pozwalając zleceniobiorcom na bezpośrednie występowanie z wnioskami na kolejne okresy.

Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z dnia 29.01.2021r. (w sprawie IIIAUa 1956/20) zwrócił uwagę, że ustawa zwana covidową uzależniała prawo do świadczenia postojowego dla zleceniobiorców od spełnienia trzech przesłanek:

- od daty zawarcia umowy,
- od otrzymania przychodu poniżej określonego poziomu oraz
- od niepodlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu.

Data wpływu wniosku nie kreuje prawa do świadczenia postojowego, gdyż wniosek nie stanowi elementu układu warunkującego, na który składają się tylko w/w trzy warunki. Co prawda modelowa sytuacja jest gdy wniosek dotyczy świadczenia „ bezpośrednio „ poprzedzającego miesiąc złożenia wniosku, ale ustawodawca nie wprowadził owego wymogu bezpośredniości. W orzecznictwie sądów powszechnych podnosi się, że wykładnia literalna nie daje podstaw do kreowania wymogu bezpośredniości między złożeniem wniosku, a miesiącem, którego wniosek o świadczenie dotyczy.

W ocenie Sądu organ rentowy podchodzi do kwestii daty wniosku w sposób niezwykle formalny zapominając w jakich warunkach społeczeństwo funkcjonowało zwłaszcza w pierwszych miesiącach pandemii. Przy interpretacji wspomnianych przepisów należy w ocenie Sądu stosować wykładnię celowościową i nie odczytywać ich ściśle, literalnie - jak to czyni organ rentowy. Według zapewnień ustawodawcy ustawa miała stanowić ochronę, formę rekompensaty strat wynikłych z pandemii.

Jest faktem powszechnie znanym, że pandemia miała wpływ na sytuację ekonomiczną całej gospodarki przede wszystkim od marca 2020r, (zamknięcie szkół nastąpiło od 12 marca 2020r., a w kolejnych dniach ograniczono pracę organów władzy, zarządzano zamknięcie lokali gastronomicznych, większości sklepów, punktów usługowych oraz wprowadzono ograniczenia w poruszaniu się) . Powszechnie zalecano pozostawanie w domach, co przekładało się na utratę możliwości normalnego funkcjonowania praktycznie wszystkich przedsiębiorców. Panowała przy tym niejasność co do dalszej sytuacji, a jednocześnie zapewniano w mediach, że państwo zadba o swoich obywateli wprowadzając tarczę ochronną, w szczególności co do osób, którym decyzje władz uniemożliwiły zarobkowanie w dotychczasowy sposób.

W rozpoznawanej sprawie odwołujący się złożył wniosek o świadczenie postojowe już w dniu 17.04.2020r. i ta data powinna być miarodajna dla oceny jego sytuacji co do przychodów. Pod uwagę należy brać jego przychody z marca 2020r., tak jak wskazał płatnik w pierwszym wniosku. Organ nie może powoływać się na to, że płatnik dokonał następnie korekty wniosku i podał przychód z kwietnia 2020r. jako miarodajny dla ustalenia wysokości świadczenia postojowego, bowiem to zachowanie płatnika zostało wymuszone przez ZUS, czego dowodzi prowadzona z nim korespondencja poprzedzająca „prośbę o skorygowanie wniosku” złożoną w dniu 15.03.2021r.

Pamiętać należy, że złożenie wniosku za pośrednictwem płatnika zostało wnioskodawcy narzucone przez ustawodawcę, który zapewne nie przewidział, że płatnicy nie będą w stanie na bieżąco złożyć wniosków co do większej ilości zleceniobiorców gdyż obciążono ich dodatkowymi obowiązkami, a firmy działały z ograniczeniami, jako, że cały świat zaczął niespodziewanie funkcjonować w nieznanym dotąd, trudnej sytuacji pandemicznej. Negatywne skutki takiego rozwiązania nie mogą obciążać zleceniobiorców, bowiem data złożenia wniosku do organu rentowego była od nich niezależna. Szczególnie widać to na przykładzie J. B., którego przychody zdecydowanie spadły właśnie bezpośrednio po wprowadzenia lockdownu od kwietnia 2020r., a przyjęcie przychodów tak obniżonych spowodowałoby pozbawienie go pomocy państwa w wysokości przewidzianej dla osób, którym ograniczono możliwości zarobkowania.

W ocenie Sądu decyzje o przyznaniu mu świadczenia postojowego z uwzględnieniem przychodów z miesiąca poprzedzającego wystąpienie przez niego z wnioskiem do płatnika, czyli z marca 2020r. było prawidłowe i nie ma podstaw do ich podważenia, a tym bardziej do żądania zwrotu wypłacanych świadczeń.

Zaskarżona decyzja podlegała więc zmianie i zgodnie z art. 477¹⁴§ 2 k.p.c. orzeczono jak w wyroku.